

Aan: De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum: 17 juni 2024
Portefeuille(s): Afval en Reiniging
Portefeuillehouder(s): Hester van Buren
Behandeld door: Directie Afval en Grondstoffen (bestuurszaken.afvalketen@amsterdam.nl),
Directie Stadswerken (bestuurszaken.stadswerken@amsterdam.nl)
Onderwerp: Een schonere en afvalvrije stad, zomer 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

Twee keer per jaar informeer ik u over de inzet, voortgang en resultaten die we boeken voor een schonere en afvalvrije stad. Dit doel kunnen we als gemeente alleen samen met Amsterdammers, bezoekers, ondernemers en producenten bereiken. Daarbij is ook het steeds meer inzetten op het voorkomen van afval van belang.

Aandachtspunten

Het college houdt blijvend en intensief aandacht voor het schoner maken van de stad. Hier zien we een grote opgave waar het gaat om zwerfafval, maar ook verkeerd aangeboden (grof)afval is een zichtbare doorn in het oog. Om dit aan te pakken zijn eerder al extra middelen uitgetrokken vanuit de coalitiemiddelen, toeristenbelasting, aanpak binnenstad en SUP-middelen. Voor 2024 gaat dit om ruim 12 miljoen euro aan extra middelen. Hiermee zetten we o.a. extra medewerkers in en focussen we ons extra op de gebieden in de stadsdelen met de grootste problemen op dit terrein (de "hotspots").

Maar alleen het opruimen is geen duurzame oplossing om het zwerfafval tegen te gaan. Extra inzet is ook nodig op het voorkomen ervan. Dat vraagt blijvende aandacht van het college én om ander gedrag van bezoekers, bewoners, ondernemers en producenten. Afvalpreventie zien we als een duurzame oplossing voor de lange termijn. Maar waar het gaat om de problemen met statiegeld zijn wij ook afhankelijk van de verpakkingsindustrie die oplossingen zoals meer innamepunten moet realiseren. Daarom willen we bij de begroting 2025 10 miljoen extra uittrekken en leggen we een integrale aanpak van het zwerfafval aan u voor. De adviezen van het burgerberaad schone stad en de voorstellen die door uw raad zijn gedaan op bijvoorbeeld het gebied van het beter benutten van buurtinitiatieven zullen worden betrokken in deze aanpak.

Bij het schoonhouden van de stad leidt de problematiek met verkeerd aangeboden illegale lachgascilinders tot grote problemen bij de afvalverwerking van AEB, met grote financiële gevolgen voor de stad.

In deze brief ga ik verder in op deze en andere acties die we ondernemen. Te beginnen bij het lopende burgerberaad, het gebiedsgericht werken met behulp van de stadsdelen en de

schooncijfers. Vervolgens neem ik u aan de hand van de bekende zes pijlers (zie ook bijlage 1) mee in de belangrijkste ontwikkelingen op gebied van afval en schoon in de stad. Ook het initiatiefvoorstel 'zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk' wordt met deze brief afgedaan.

Burgerberaad

Van maart tot en met juli 2024 loopt het burgerberaad schone stad. Op de [website van het burgerberaad](#) kunt u hierover lezen. In de laatste bijeenkomst stelt het burgerberaad zijn definitieve adviezen op. De adviezen worden na het zomerreces aan u gepresenteerd, inclusief de bestuurlijke reactie. Deze uitkomsten worden, net als het advies van de kinderraad, meegenomen in toekomstig beleid en huidige uitvoering. Dit komt ook terug in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Afval 2025-2028 dat begin volgend jaar ter vaststelling naar uw raad komt.

Gebiedsgericht

Zoals u weet valt een deel van de afvalinzameling en reiniging in de stad onder de taken en bevoegdheden van de stadsdelen. Daarom heeft elk stadsdeel sinds 2023 een afvalplan. Inmiddels zijn we begonnen aan de uitvoering van de gebiedsopgaven die zijn voortgekomen uit de afvalplannen per stadsdeel. Deze plannen en de gebiedsopgaven zorgen nu al voor een verbeterde samenwerking tussen de verschillende directies op afval, reiniging, handhaving én met de stadsdelen. Samenwerking is nodig voor het opstellen van deze afvalplannen en gebiedsopgaven en nu ook voor het uitvoeren. De overlegstructuur is hiermee ook versterkt.

Daarbij gaan we volgend jaar ook het inzamelen van afval gebiedsgericht uitvoeren. Dat betekent dat we werken vanuit vier windstreken (elk bestaande uit één of twee stadsdelen). Deze aansturing werkt niet alleen effectiever in de uitvoering, maar sluit ook beter aan op de werkwijze van de reiniging die ook is georganiseerd per stadsdeel en op de bevoegdheden van de stadsdelen.

Schooncijfers

Zoals in de vorige brief vermeld nemen we de schooncijfers niet meer als bijlage op, maar zijn deze te vinden in een door O&S ontwikkelde monitor (klik [hier](#) voor de website). Deze publicaties worden de komende periode uitgebreid met verdieppingsanalyses over het voorkomen van afval en cijfers. De analyses en cijfers betrekken we bij het bepalen van onze inzet.

Wat we zien is dat Amsterdammers iets minder overlast ervaren van vervuiling, maar het moet nog beter. In 2023 beoordelen Amsterdammers de ervaren overlast van vervuiling met een gemiddeld rapportcijfer van 5,7. Twee jaar geleden was dit nog een 5,4. Ruim een op drie Amsterdammers vindt in 2023 de eigen buurt schoon of zeer schoon. Dit is onveranderd ten opzichte van eerdere jaren. Wel zijn er daarin verschillen tussen de verschillende stadsdelen.

De vullingsgraad van de afvalbakken scoort in 2023 in de meeste stadsdelen beter dan de in de begroting vastgestelde doelstelling. Alleen in Oost en Weesp zien we dat de doelstelling niet gehaald wordt. Zwerfafval grof scoort in 2023 ook in bijna alle stadsdelen beter dan de in de begroting vastgestelde doelstelling. Alleen in Centrum en Zuidoost wordt de doelstelling niet

gehaald. De scores zijn lager dan in 2022. Belangrijkste oorzaken hiervan zijn de statiegeldproblematiek en stijgende bezoekersaantallen. De CROW-cijfers voor afvalbijplaatsingen naast containers zijn vergelijkbaar met 2022.

Het aantal meldingen en klachten over reiniging is ten opzichte van vorig jaar sterk toegenomen, vooral in de categorieën veeg-/zwerfvuil en afvalbak is vol. We zien wel dat de tevredenheid over de afhandeling van meldingen over de reiniging met 2 procent is gestegen naar 57%, maar wel onder de doelstelling van 70% scoort. Ook hierbij zijn de belangrijkste oorzaken de statiegeldproblematiek en stijgende bezoekersaantallen. Het aantal meldingen over afval is in 2023 afgenomen. De tevredenheid over de afhandeling van de meldingen is ook omhoog gegaan tot 67% en daarmee tot bijna de doelstelling.

Hieronder een overzicht van recente ontwikkelingen en inzet op de verschillende pijlers voor een schonere en afvalvrije stad. Zie bijlage 1 voor een beschrijving van deze pijlers.

Pijler 1. Het voorkomen van afval

- Afvalpreventieplan

We zijn bezig met het maken van een afvalpreventieplan. In dit afvalpreventieplan staan maatregelen beschreven om afval te voorkomen door vroeg in de keten in te grijpen. Doel is om de totale hoeveelheid afval te verminderen. De maatregelen richten zich op productstromen die veel op straat liggen (wegwerpplastics, meubels, matrassen en karton) en die daardoor ook niet kunnen worden gerecycled of hergebruikt. In het afvalpreventieplan gaan we o.a. in op manieren om met ondernemers samen te werken aan het verminderen van de hoeveelheid wegwerpverpakkingen, bijvoorbeeld door hen te helpen overstappen op herbruikbare afhaalverpakkingen. Ook willen we de hoeveelheid meubilair, elektrische apparaten, karton en matrassen terugdringen door afspraken binnen de bestaande producentenverantwoordelijkheid te maken of door een samenwerking met bijvoorbeeld Marktplaats en het stimuleren van reparatiediensten in de stad. Het afvalpreventieplan ontvangt u tegelijk met de integrale aanpak zwerfafval.

Pijler 2. De aanbodmogelijkheden op orde

- Vervanging afvalbakken kleiner dan 100 liter

We zijn voornemers om dit jaar ongeveer 1.000 afvalbakken van het oude model die kleiner zijn dan 100 liter te vervangen voor afvalbakken van 200 liter zodat deze minder snel volraken. Dit doen we vooral in de stadsdelen West, Zuid en Oost omdat hier nog relatief veel kleine afvalbakken staan die intensief gebruikt worden. De afvalbakken die geplaatst worden in een rookvrije zone zoals speelplaatsen of bij scholen worden voorzien van een antirookmodule. Dit is een afdekplaatje, met daarop een sigaret met een kruis er doorheen, op de plek waar anders een asbak is geplaatst.

- Alternatieve inzameling centrumgebied

Twee jaar geleden zijn we in de 9 straatjes van start gegaan met een alternatieve manier afvalinzameling: Afval op Afspraak. Dit betekent dat geen enkele afvalstroom (grof afval uitgezonderd) meer op straat mag staan. Het afval van zowel huishoudens als bedrijven halen we op afspraak op. Achter de deur en gescheiden. Het is ook mogelijk om zelf het afval naar de afvalboot te brengen. De uitrol verloopt gefaseerd en in juni 2024 is dit in het laatste deelgebied doorgevoerd waarna bij alle huishoudens en bijna alle bedrijven (met uitzondering van enkele grote bedrijven) wordt ingezameld middels Afval op Afspraak. In mei 2024 zijn bewoners en ondernemers via een enquête bevroegd naar de ervaringen en verbeterpunten van het systeem. De uitkomsten hiervan worden nu verwerkt. Na het zomerreces ontvangt u een uitgebreide raadsinformatiebrief met de uitkomsten van de afgelopen en huidige pilot en de richtingen waaraan wordt gedacht bij de toekomst van het inzamelen van afval in het centrumgebied van onze stad.

Belangrijke aanpassing ten opzichte van de eerdere pilot in de Passeerdersgrachtbuurt is dat we nu gebruik maken van een nieuwe app die mensen kunnen downloaden. Deze gaat ons helpen bij eventuele uitbreiding van Afval op Afspraak of andere varianten van alternatief inzamelen. De eerste ervaringen van zowel bewoners, ondernemers als onze chauffeurs met deze app zijn positief. Een andere nieuwe stap is dat we zijn begonnen met handhaven in het 9 straatjes gebied. Elke afvalzak op straat wordt gezien als onwettig en wordt waar mogelijk beboet, wat makkelijker te handhaven is nu er geen afval meer in het straatbeeld te zien is.

De pilot Afval op Afspraak duurt tot eind 2025 en de komende anderhalf jaar wordt gebruikt om het systeem verder te optimaliseren. Zo willen we het scheidingspercentage verhogen, andere inzamelvoertuigen testen en een nieuwe overslaglocatie in gebruik nemen. De lessen uit deze pilot helpen bij het inrichten van de toekomstige mix van inzamelsystemen en de rol daarin van ondergrondse containers, afvoer over water en Afval op Afspraak. De verschillende opties worden op dit moment onderzocht. Hierbij wordt ook goed gekeken naar kosten en uitvoerbaarheid. Na het zomerreces ontvangt u zoals aangegeven een uitgebreide update van dit proces.

- Grof op afspraak

Grof afval mag nog onafgedekt en open op straat aangeboden worden. Grof afval op straat vervuult, trekt ander afval aan en leidt tot een groter aanbod ongesorteerd grof afval. Dit grof afval wordt niet gescheiden aangeboden en kan daarom niet hoogwaardig worden verwerkt.

We vragen daarom van bewoners om zoveel mogelijk zelf hun grof afval weg te brengen naar één van de recyclepunten, net zoals ook in andere (grote) gemeenten gebeurt. We maken daarom de recyclepunten aantrekkelijker, verruimen de openingstijden en maken het mogelijk om een elektrische bakfiets te lenen voor het vervoer van grof afval.

Op dit moment zamelen we in Centrum en de Watergraafsmeer in Oost grof afval al op afspraak in. Ook in Weesp zijn bewoners al gewend hun grof afval zelf weg te brengen naar een recyclepunt

of om een afspraak te maken. Dit continueren we als we de afvalinzameling in Weesp gaan uitvoeren per 2025. Ook voor de rest van de gemeente gaan we op termijn grof-afval-op-afspraak invoeren.

Deze maatregelen zijn niet nieuw, ze staan al in het huidige Uitvoeringsprogramma Afval en Grondstoffen. Hoe we grof-afval-op-afspraak in heel de stad introduceren, werken we in samenwerking met de stadsdelen verder uit als onderdeel van de afvalplannen van de stadsdelen. Zo krijgen we meer grip op deze afvalstroom. Dit is een systeemverandering die vraagt om een andere manier van omgaan met grof afval van zowel Amsterdammers als onze organisatie. Dit vraagt de komende periode veel aandacht en zal niet overal meteen goed gaan. We verwachten met deze nieuwe methode van grof afval inzameling een flinke verbetering ten opzichte van nu.

De Rekenkamer Metropoolregio Amsterdam is gestart met een onderzoek naar grof afval met specifieke interesse in de wijze waarop grof op afspraak nu in het Centrum en de Watergraafsmeer in Oost functioneert. De uitkomsten van dit onderzoek worden in het najaar aan de gemeenteraad aangeboden en deze worden uiteraard meegenomen in de verdere uitrol.

- Aanbiedmogelijkheden voor gfe/t

We liggen op schema om de ambitie om voor 2030 75% van de huishoudens in de stad aan te sluiten op gfe/t-inzameling te halen. De opbouw van de uitrol ziet er voor nu als volgt uit. De laagbouw in Zuidoost en Oost hebben we in het afgelopen halfjaar aangesloten op gfe/t-inzameling met rolcontainers. De tweede helft van dit jaar gaan we de laagbouw van Zuid en delen van Nieuw-West aansluiten op gfe/t inzameling met rolcontainers. Hierdoor hebben we binnen enkele jaren de laagbouw, waar rolcontainers kunnen staan, aangesloten op gfe/t-inzameling.

We hebben de afgelopen jaren zo'n 150 gfe/t-verzamelcontainers geplaatst bij hoogbouw, vooral in Zuidoost en Oost. Tevens is er geëxperimenteerd met diverse typen verzamelcontainers. De komende tijd gaan we een nieuw type semi-ondergrondse container of een van de andere aanbiedmogelijkheden verder implementeren in de stad.

- Alternatieve inzameling Nieuwendijk

Op de Nieuwendijk en de aangrenzende straten en stegen zien we veel overlast van verkeerd aangeboden afval, van afvalzakken en afvalbakken die worden opengetrokken door statiegeldverzamelaars en van vooral ratten en muizen die op rondzwervend afval afkomen. We gaan daarom vanaf 1 juli 2024 stoppen met de zakkeninzameling van bewonersafval en afval van ondernemers die gebruik maken van reinigingsrecht op de Nieuwendijk. Het afval kan dan gebracht worden naar een van de ondergrondse containers op de Nieuwezijds Voorburgwal of via zakkeninzameling op het Damrak. Afval van ondernemers met een commercieel contract mag binnen de vastgestelde aanbiedtijden wel worden aangeboden. Om ook die afvalzakken van straat te halen is met de commerciële inzamelaars afgesproken dat contracten niet meer aangeboden mogen worden voor zakkeninzameling en dat bestaande contracten voor zakkeninzameling worden omgezet naar contracten voor afvalinzameling met rolcontainers (kliko's).

- Evaluatie kerstbomen

De inzameling van kerstbomen liep dit seizoen van 27 december 2023 tot en met 19 januari 2024. Deze keer hebben we gezorgd voor 2.000 inzamelplekken in de stad waar bewoners de kerstbomen naar toe konden brengen, dat is ongeveer een verdubbeling van de plekken ten opzichte van het jaar daarvoor.

In totaal is er 436 ton aan kerstbomen ingezameld, dit zijn ca. 75.000 kerstbomen. Dit is een vergelijkbaar aantal met het jaar daarvoor. Het aantal meldingen van kerstbomen die op ongewenste plekken lagen daalde ten opzichte van vorig jaar met 60%. Dit komt met name omdat de interne organisatie beter op elkaar aansloot waardoor er beter is samengewerkt.

De verwerking van de kerstbomen gebeurt op een duurzame manier. Een groenverwerker maakt van de takken en naalden (± 70 procent van de kerstboom) compost. Deze compost wordt onder andere gebruikt voor parken, plantsoenen en bermten in de stad. De stam (± 30 procent van de kerstboom) wordt gebruikt voor biomassa, voor het opwekken van groene stroom voor het Amsterdamse stadswarmtenetwerk.

Pijler 3. Informeren en motiveren

- Aanpak Bijplaatsingen (ABP)

Bij de meest vervuilde containerlocaties brengen we de basis op orde: de aanbiedregels zijn helder en de containers schoon en heel. Regelmatig evalueren we het effect van de interventies op basis van cijfers. Na iedere interventie wordt er geëvalueerd en tijdens de interventie worden er metingen gedaan of de interventie effect heeft. De interventies monitoren we 3 tot 6 maanden lang. Locaties die door onze inzet schoner worden, verdwijnen van de lijst en maken plaats voor nieuwe locaties. De aanpak heeft een goed en blijvend effect op de containerlocaties. Dagelijks controleren we per stadsdeel minimaal 150 van de meest vervuilde containerlocaties op bijgeplaatst afval. We ruimen bijplaatsingen op, verhelpen stremmingen bij containers en maken meldingen van volle containers en verkeerd aangeboden grof afval. In de verschillende stadsdelen zijn diverse vrijwilligers als containeradoptanten actief die hierin een belangrijke rol vervullen. In de stadsdelen zijn diverse vrijwilligers als containeradoptant actief die hierin een belangrijke rol willen vervullen. Toezichthouders afval achterhalen overtreders en schrijven constatering, zodat overtreders beboet kunnen worden.

- Communicatie

Een schoon Amsterdam kunnen we niet alleen. Naast goede inzameling van de gemeente is het op de juiste manier aanbieden van afval door Amsterdammers, bezoekers en ondernemers essentieel. In de nieuwe Amsterdam-app kunnen mensen de regels voor het aanbieden van hun afval checken en meldingen doen over verkeerd aangeboden afval. Via communicatie en gedragsbeïnvloeding vergroten we de kennis van afvalregels en zorgen we ervoor dat iedereen de regels kent, met de bedoeling dat iedereen zich er ook aan houdt.

Dit doen we bijvoorbeeld door de bewoners rondom probleemlocaties in ieder stadsdeel flyers te sturen. Ook zetten we mobiele informatieborden op die plekken. Waar mogelijk spuiten we green graffiti, zodat mensen weten waar en wanneer zij hun grof afval buiten mogen zetten. Ook online worden Amsterdammers aangestuurd op het juiste gedrag: via advertenties op social media informeren we hen over de afvalregels. Maar daar stopt het niet bij. Op plekken waar regelmatig verkeerd geplaatst grof afval staat, komt de gemeente ook in actie. Met onze Aanpak Bijplaatsingen controleren we dagelijks de 150 meest vervuilde containerlocaties in ieder stadsdeel op bijgeplaatst afval. We geven boetes en zorgen voor extra communicatie met flyers, informatieborden, [magneetstickers](#) en green graffiti op de grond. We werken veel samen met actieve bewonersgroepen en ondernemersverenigingen. De ruim 2.700 Amsterdammers die samen ruim 4.700 containers hebben geadopteerd, spelen een belangrijke rol in het schoonhouden van Amsterdam.

- Lopende en komende communicatiecampagnes

We voeren regelmatig campagnes om het gedrag van Amsterdammers te beïnvloeden. Voor 2024 zijn uitgevoerd en staan in de planning:

- Maart t/m april: Campagne woonwinkelgebieden 'Samen houden we onze straat schoon'. We spreken zowel bewoners als ondernemers aan op hun gezamenlijke verantwoordelijkheid om winkelgebieden schoon te houden.
- April t/m juni en september t/m november: Tijdelijke informatiepunten
Afval scheiden in de buurt In elke buurt zijn plekken waar Amsterdammers hun grof huishoudelijk afval (zoals afgedankte apparaten, frituurvet, lampen en batterijen) kwijt kunnen. We geven hier meer bekendheid aan via een tijdelijk informatiepunt 'Afval scheiden in de buurt' in zes tot acht buurten.
- Mei t/m juni en november t/m december: 'Samen scheuren we de stad schoon'.
We roepen Amsterdammers op om hun karton klein te scheuren en in de papierbak te doen.
- Juli t/m augustus: Studentencampagne 'Ken de spelregels'
In alle stadsdelen roepen we (internationale) studenten op om hun oude spullen weg te geven, te verkopen of op de juiste manier weg te gooien.
- April t/m augustus: Zomercommunicatie parken
We stimuleren en motiveren bezoekers van parken om de parken netjes te houden en afval in de bakken te doen en we voorzien parken en drukke locaties van extra afvalbakken.
- 20 september 2024: World Cleanup Day
We roepen bewoners op om mee te doen en zich aan te melden om een grijper/afvalring te lenen.
- Oktober 2024: Campagne jouw bedrijf jouw afval
Ons doel is om ondernemers te informeren over de bedrijfsafvalregels.
- Eind december t/m januari 2025: Kerstbomencampagne: 'Klaar met je kerstboom?'
We roepen bewoners op om hun kerstboom, zonder pot en versiering, neer te leggen bij een inleverplek voor kerstbomen

- Handhaven op verkeerd gedrag

In het Centrum zijn sinds september vorig jaar extra toezichthouders te fiets aan het werk. Zij houden op zowel doordeweekse dagen als in het weekend toezicht op verkeerd aangeboden afval. Uiteindelijk willen we doorgroeien naar acht toezichthouders, maar dit is afhankelijk van het vinden van voldoende menskracht. Deze toezichthouders worden bekostigd vanuit de SUP-middelen van dit jaar en coalitiemiddelen reiniging. Daarnaast zijn per 1 mei zes extra reinigingsrechtinspecteurs gestart. Zij gaan ondernemers die gebruik maken van onze afvalinzamelingsvoorzieningen, maar geen reinigingsrecht betalen, in kaart brengen om vervolgens hierop te handhaven. Deze extra inspecteurs worden bekostigd vanuit de coalitiemiddelen reiniging.

Pijler 4. Reinigen waar nodig

- Zwerfafval en statiegeld

Sinds de invoering van het statiegeld op o.a. blikjes worden overal in de stad afvalbakken opengebroken of leeggehaald. Dit leidt tot meer zwerfafval en kapotte bakken. Met als gevolg dat de reiniging meer werk heeft, er vaker bakken moeten worden vervangen, en er meer meldingen zijn van ondernemers en bewoners. Ook andere steden kampen met dezelfde problemen. Het college is van mening dat het aan de ondernemers en verpakkingindustrie is om te zorgen dat er genoeg inzamelplekken voor blikjes en flesjes zijn¹, en er zo min mogelijk verpakkingen in het zwerfafval terecht komen. We spreken de verpakkingindustrie hierop aan en roepen hen op om hun verantwoordelijkheid te nemen en snel effectieve maatregelen te treffen. Tot die tijd zoeken we samen en ook binnen onze eigen mogelijkheden naar oplossingen. In de raadsbrief *Een schonere en afvalvrije stad, najaar 2023* hebben wij u hierover geïnformeerd. Op meerdere plekken in deze brief en hieronder nemen wij u mee in de status van lopende maatregelen en proeven tegen statiegeldproblematiek. Wij zijn ons bewust van de urgentie van dit probleem en zoeken naar oplossingen voor een schonere en meer hygiënische stad.

Extra reinigen

Om de overlast door statiegeld aan te pakken zetten we onder meer sinds augustus 2023 extra duo's van reinigers met voertuig in. Deze duo's zijn actief in de voornaamste probleemgebieden om onder meer open afvalbakken van een vuilniszak te voorzien en te sluiten, en de rommel er omheen op te ruimen. Deze aanpak is inmiddels opgenomen in de reguliere werkzaamheden. Omdat de afvalbakken vaak worden opengemaakt, zien we helaas dat het effect op het tegengaan van de overlast beperkt is. In de begroting 2024 hebben we extra geld uitgetrokken voor afvalinzameling en reiniging in Zuidoost, Nieuw-West en Noord en voor de binnenstad. Uw raad heeft op 24 april 2024 besloten om in 2024 vooruitlopend op de Voorjaarsnota 2024 daarbovenop incidenteel €4 miljoen extra in te zetten voor extra reinigers, afvalmedewerkers en toezichthouders.

¹ Het college pleit voor een innameplicht die inhoudt dat als je blikjes verkoopt, je ze ook moet innemen voor statiegeld. Nu zijn alle grote verkooppunten (meer dan 200 vierkante meter winkeloppervlak) verplicht in te nemen en kleine verkooppunten niet.

Proef doneerrekken

Van 1 november 2023 tot en met 29 januari 2024 hebben we een proef met doneerrekken uitgevoerd op verschillende locaties in toeristische gebieden, parken en winkelstraten. Hoofddoel van de proef was onderzoeken of het plaatsen van doneerrekken ervoor zorgt dat afvalbakken minder worden geopend om er statiegeldverpakkingen uit te halen. Daarnaast is onderzocht of de rekken voor een verloederd aanzicht zorgen omdat er troep in de doneerrekken wordt gedaan.

Er zijn in totaal 116 doneerrekjes geplaatst. Hiervan zijn er 23 in het Wallengebied op zelfpersende afvalbakken geplaatst en in de overige gebieden zijn een ander type doneerrekken op reguliere afvalbakken geplaatst. Hieronder treft u een overzicht met de locaties van de doneerrekken.

Wallengebied

Type gebied: toeristisch

Aantal: 23

Locatie: Wallengebied (Damstraat, Oude Doelenstraat, Oude Hoogstraat, Oudezijds Achterburgwal)

West

Type gebied: winkelstraat

Aantal: 42

Locatie: Kinkerstraat/de Hallen

Nieuw-West

Type gebied: winkelstraat

Aantal: 8

Locatie: Burgemeester de Vlugtlaan

Nieuw-West

Type gebied: niet toeristisch park

Aantal: 13

Locatie: Sloterplas (Noordoever)

Zuid

Type gebied: toeristisch park

Aantal: 30

Locatie: Vondelpark

De conclusie van de evaluatie (bijlage 3) is dat de doneerrekken er niet voor zorgen dat afvalbakken minder worden geopend om er statiegeldverpakkingen uit te halen. Daarnaast is met name in de toeristische gebieden sprake van een verloederd aanzicht omdat er veel troep in de doneerrekken wordt gedaan. Ook is er bij andere gemeenten uitgevraagd naar evaluaties of ervaringen met dergelijke initiatieven. Uit deze ronde is niet gebleken dat deze gemeenten (zoals

Den Haag en Rotterdam) positieve ervaringen hebben, en/of resultaten die bruikbaar waren voor deze evaluatie.

Op basis van de aanbevelingen uit evaluatie worden de doneerrekken gefaseerd verwijderd op de proeflocaties en worden de doneerrekken niet op andere locaties geplaatst. Als vervolgstap starten we een proef met magneten op deuren van reguliere afvalbakken zodat deze makkelijk geopend en gesloten kunnen worden. Dit doen we in combinatie met communicatie op en/of rond afvalbakken met de boodschap er geen statiegeld blikjes en -flesjes in te doen en openstaande deuren te sluiten. De magneten voor de proef zijn besteld en naar verwachting kunnen deze vanaf augustus worden geplaatst op 100 afvalbakken. In overleg met de stadsdelen bepalen we op welke locaties de afvalbakken van magneten worden voorzien. De proef duurt in ieder geval tot het eind van het jaar.

Gesprek Verpact en overige maatregelen tegen de statiegeldproblematiek

Vanaf 1 maart zijn Nederland Schoon en onder meer Statiegeld Nederland onderdeel van de nieuwe organisatie Verpact. Deze organisatie vertegenwoordigt de verpakkingindustrie en is ervoor verantwoordelijk om een goed werkend inzamelsysteem voor statiegeld in te richten. Op 6 juni heb ik met Statiegeld Nederland en Verpact over de statiegeldproblematiek gesproken. Ik heb nadrukkelijk onder de aandacht gebracht dat de situatie in Amsterdam zeer ernstig is en dat ik hen verantwoordelijk houd om met oplossingen te komen. Statiegeld Nederland en Verpact hebben aangegeven de urgentie van de situatie in te zien, hard te werken aan het oplossen van de problemen en bereid te zijn kosten te vergoeden van maatregelen die de inzameling van statiegeldblikjes en -flesjes bevorderen. We hebben afgesproken daarbij te helpen. Zo gaan we gezamenlijk onderzoeken of er bulk-inleverpunten gerealiseerd kunnen worden in de stad. Dit om verzamelaars van statiegeld beter te faciliteren en supermarkten te ontlasten waar verzamelaars grote hoeveelheden blikjes en flesjes komen inleveren.

In samenwerking met Verpact zijn onder meer tijdens Koningsdag, Bevrijdingsdag en het evenement DGTL tijdelijke statiegeld inleverpunten geplaatst. Deze maatregelen zijn actief onder de aandacht gebracht en ondersteund door de communicatiecampagne met rapper Donnie. Ook voor toekomstige evenementen zoals de Pride, Banne Bruist Festival en Sluis en Bruggenfeest (Weesp) gaan we hierop samen met Verpact inzetten. Daarnaast gaan we gezamenlijk onderzoeken op welke overdekte gemeentelijke locaties, onder voorwaarden, statiegeldautomaten kunnen worden geplaatst.

Verder gaan we in gesprek met organisaties zoals NS, ProRail, GVB en Q-Park om inzichtelijk te maken welke (on)mogelijkheden er zijn om op locaties van deze organisaties (meer) statiegeldautomaten te kunnen plaatsen. En tot slot gaan we een statiegeld-inleverzuil testen voor evenementen tijdens de Marathon van Amsterdam, het Grachtenfestival en voor locaties waar veel overlast is van afvalbakken die worden opengemaakt om er blikjes en flesjes uit te halen.

25 meter regel

We spreken lokale ondernemers met deze brief en de communicatiecampagne *Jouw bedrijf jouw afval* in oktober nogmaals aan op hun verantwoordelijkheid om 25 meter rondom hun bedrijf, de straat schoon te houden en zwerfafval te verwijderen. Dit is ook een expliciet onderwerp voor de overleggen die de stadsdeelbestuurders periodiek voeren met de BIZ'en, ondernemersverenigingen en individuele ondernemers. Ook onderzoeken we met de stadsdelen of er capaciteit vrijmaakt kan worden om op de 25-meter-verplichting te handhaven.

- Stand van zaken motie *Amsterdam Super Snel Schoon*

In de vergadering van de gemeenteraad van 19 en 20 juli 2023 heeft de raad bij de behandeling van de Voorjaarsnota 2023 motie 266 aangenomen waarin het college gevraagd wordt om te onderzoeken of Amsterdam, in navolging van de gemeente Rotterdam, eventueel in samenwerking met de buurtconciërge aanpak, een Super Snel Schoon team kan opzetten dat met behulp van elektrische bolderkarren ("Stints") direct op meldingen van zwerfafval reageert.

In januari 2024 hebben we een extra team opgericht dat van maandag tot en met vrijdag meldingen oppakt. Het team maakt gebruik van kleine elektrische voertuigen. Met dit type voertuig werken we al langer en daardoor konden we er snel mee starten. Voor de tweede fase van het onderzoek betrekken we de ervaringen met Stints van Rotterdam. In de najaarseditie 2024 van de raadsbrief *Een schonere en afvalvrije stad* infomeren wij u over de uitkomsten van het onderzoek en de mogelijke vervolgstappen.

Pijler 5. Samen met de stad

- Prullenbakadoptanten

We hebben de mogelijkheid onderzocht om dak- en thuislozen, ongedocumenteerden en andere kwetsbare groepen, afvalbakken in een bepaalde vorm te laten 'adopteren', bijvoorbeeld door ze (driehoek)sleutels van afvalbakken te verstrekken. Uitkomst van de gesprekken hierover met het Leger des Heils, HVO-Querido en De Regenboog Groep is dat de aanpak niet haalbaar is vanwege veiligheidsrisico's voor de adoptanten. De organisaties geven aan de veiligheid van hun cliënten niet te kunnen garanderen omdat verzamelaars van statiegeld niet kan worden verboden om in de geadopteerde afvalbakken te zoeken naar statiegeldflessen. Dit kan leiden tot territoriumconflicten en gevaarlijke situaties. Ook wordt het als sociaal onwenselijk gezien om kwetsbare mensen te vragen om deze taak op zich te nemen.

- Ondernemers voor een schonere stad

Veel ondernemers helpen de gemeente om de stad schoon te houden. Daar zijn we blij mee. We hopen dit verder uit te breiden. Deze hulp ondersteunen we als gemeente door middel van de middelen die vanuit de toeristenbelasting dit jaar beschikbaar zijn gesteld. Met een deel van die middelen dragen we bij aan initiatieven van de BIZ'en voor afvalvrije straten. De BIZ'en van het samenwerkingsverband Hartje Centrum (Dam, Damrak, Rokin, Nes, Nieuwendijk, Kalverstraat, Heiligeweg, Leidsestraat, Koningsplein, Spui, Spuistraat en Nieuwezijds Voorburgwal) hebben een extern schoonmaakbedrijf ingehuurd om buiten de venstertijden (dus na 11.00) meerdere dagen

per week al het (grof)vuil in bovengenoemd gebied te verwijderen. Deze pilot is tot stand gekomen in samenwerking met stadsdeel Centrum. Het stadsdeel draagt voor het grootste deel van de kosten bij. Vanwege het feit dat afval een gezamenlijke opgave is, was een bijdrage vanuit Hartje Centrum nodig. De pilot is begin mei gestart en komt voort uit de Aanpak Binnenstad.

- Initiatiefvoorstel 'zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk'

In november 2022 heeft de raad ingestemd met het gewijzigde initiatiefvoorstel 'Zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk' (bijlage 3). Het initiatiefvoorstel had als voornamelijk verzoek om fastfoodketens, horecagelegenheden en supermarkten binnen een straal van 25 meter verantwoordelijk te stellen voor het door hen geproduceerde zwerfvuil. In de raad van 16 maart 2023 is aan dit verzoek gehoor gegeven door vaststelling van de gewijzigde afvalstoffenverordening. Mede op basis van het amendement van de leden Van Pijpen, Krom, Noordzij en Lust is in artikel 17 de verantwoordelijkheid van ondernemers, waar eet- of drinkwaren worden verkocht die ter plaatse kunnen worden genuttigd, opgenomen; *'zorg te dragen dat gedurende de openingstijden tot uiterlijk een uur na sluiting van de inrichting, al dan niet terstond op eerste aanzegging van een ambtenaar belast met het toezicht op de naleving van dit artikel, circa 25 meter rondom de inrichting achtergebleven afval, voor zover kennelijk uit of van die inrichting afkomstig, wordt opgeruimd'*.

Punten uit het initiatiefvoorstel:

1. fastfoodketens, horecagelegenheden en supermarkten binnen een straal van 25 meter verantwoordelijk te stellen voor het door hen geproduceerde zwerfvuil door het principe van de zogenoemde '25-meter regel' (Artikel 2.13 van het huidige Activiteitenbesluit) op te nemen in het Omgevingsplan;
2. fastfoodketens, horecagelegenheden en supermarkten tevens op straatniveau via de BIZ'en in samenwerkingsverband verantwoordelijk te stellen voor het door hen geproduceerde zwerfafval;
3. daarnaast nog aanvullende afspraken te maken met de grootste vervuilers in de stad;
4. ondernemers op wie de 25-meter regel betrekking heeft te informeren en adviseren over de implementatie;
5. de toepassing van de 25-meter regel in combinatie met de aankomende landelijke 'SUP' ontwikkelingen te onderschrijven en de inzet te richten op interveniëren om zo de samenwerking met het bedrijfsleven te intensiveren en van hieruit de maatschappelijke verandering te brengen;
6. jaarlijks een evaluatie over de uitwerking van bovengenoemde maatregelen te delen met de raad;
7. jaarlijks een top 3 van initiatieven binnen de gemeente te publiceren waarmee zwerfafval gereduceerd of tegengegaan wordt;
8. te onderzoeken welke productcategorieën in het zwerfafval voorkomen en de mate van impact die deze productcategorieën op mens en milieu hebben;
9. actief te communiceren en te publiceren over deze zorgwekkende productcategorieën in het zwerfafval.

Punt 1 en 2 zijn zoals gezegd opgenomen in de Afvalstoffenverordening. Punt 3, 4 en 5 worden meegenomen in de acties in het kader van de 25 meterregel en de gesprekken met Verpact. Zie o.a. onder pijler 4 '25 meter regel' en gesprek met Verpact. Punt 6 blijven we doen door middel van

deze halfjaarlijkse brief. Punt 7, 8 en 9 zijn in uitvoering. In de volgende schonere stad-brief zal hier een terugkoppeling op volgen. Hiermee beschouwen we het initiatiefvoorstel als afgedaan.

- Buurtgroepen voor een schonere stad

Ook de extra inzet van Amsterdammers is van groot belang. Hier zetten we al op in, en is vorig jaar met het budget vanuit het amendement 489 (Ondersteuning van actieve (buurt)groepen voor de schone(re) stad) extra aandacht aan besteed. Deze aandacht gaat verder dan geld, want het komt veelal aan op een goede samenwerking. De inzet rond het amendement hebben we intern en met de stadsdelen besproken. Daar kwam uit dat er behoefte is aan structureel geld, in sommige gevallen ook meer geld en een goede samenwerking. Op dit moment is er geen structureel geld beschikbaar. Wel is er voor 2024 een bedrag €450.000,- beschikbaar vanuit het restant van de gestopte Nedvang zwerfafvalvergoeding. De besteding van dit geld laten we aan de stadsdelen om gericht in te kunnen zetten voor de ondersteuning van initiatieven uit de buurt op gebied van schoon en voorkomen van (rest)afval.

- Inzet voor meer containeradoptanten

Containeradoptanten zijn een waardevolle toevoeging aan het schoonhouden van onze stad. We zetten ons in om voor 67% van de ondergrondse containers een containeradoptant te werven. Het totale aantal adoptanten is in 2024 gegroeid van 2754 naar 2833. Op dit moment zitten we op een percentage van ongeveer 34 procent van de containers met een adoptant. De aantallen blijven ook nog steeds groeien. Wel moeten we daarbij rekening houden dat er ruimte blijft voor voldoende begeleiding en ondersteuning van adoptanten.

Hieronder een paar acties die we ondernemen om meer adoptanten te werven:

- Er komen stickers op vuilniswagens om adoptanten te werven;
- In de nieuwsbrief van november 2023 voor adoptanten is een bericht geplaatst en adoptanten gevraagd of ze nog andere mensen kennen die adoptant willen worden. Nieuwe adoptanten komen namelijk vaak via een huidige adoptant in aanraking met de mogelijkheid om een container te adopteren. Aankomende nieuwsbrief wordt deze oproep herhaald;
- In de lokale kranten van Zuidoost en West zijn interviews met Containeradoptanten en een wervingstekstje geplaatst. Ook in de andere stadsdelen wordt actief geworven;
- Ook zijn we in gesprek met de centrale redactie van de gemeente Amsterdam. Als de vuilniswagens met stickers rijden dan willen we een oproep plaatsen via de kanalen van de gemeente;
- Er is in een AT5 nieuwsitem aandacht geweest voor het zijn van containeradoptant.

Pijler 6. Hoogwaardige verwerking

- Scheidingspercentage en hoeveelheid afval per persoon

In 2023 had een Amsterdammer gemiddeld 350 kg afval. Hiervan weten we 34% te scheiden. Wat we scheiden en hoeveel we nog kunnen scheiden in potentie laten we jaarlijks onderzoeken.

Van het huishoudelijk afval wordt het merendeel gescheiden door de verwerker. Daarnaast wordt

38 kilo per persoon gescheiden aangeboden door bewoners in een container op straat of op een recyclepunt. Het scheidingpercentage van de recyclepunten is flink gestegen. Deze eerste maanden van 2024 is het scheidingspercentage tien procentpunt hoger dan de zelfde maanden vorig jaar. Van 62% naar 72%. Dit komt doordat we strakker zijn gaan sturen op het gescheiden aanbieden van bouw- en sloopafval. Daarnaast werken we aan het verbeteren van de informatievoorziening op de recyclepunten en onderzoeken we ideeën als statiegeld voor wit- en bruingoed.

- Lachgascilinders in het restafval

De problematiek met lachgascilinders is en blijft een groot probleem voor veel gemeentes in het land, zo ook voor onze gemeente. Sinds het gebruik van lachgas illegaal is en er geen inleverpremie op de cilinders meer te krijgen is, belanden er veel lachgascilinders tussen het gewone afval. Dit leidt tot veiligheidsproblemen voor onze mensen op straat en medewerkers van het AEB, maar ook tot zeer hoge kosten voor het verwerken en filteren van lachgascilinders uit het afval. De kosten door deze problematiek voor de afvalinzameling in Amsterdam bedragen nu vele miljoenen.

Het Rijk helpt gemeentes onvoldoende met het oplossen van de problemen die ontstaan door het aanbieden van lachgascilinders bij het afval. Dit is wat ons betreft onacceptabel. Dit is wat ons betreft onacceptabel. Omdat gesprekken met het Rijk tot nu toe niets hebben opgeleverd kijkt de Koninklijke Nederlandse vereniging voor afval- en reinigingsdiensten (NVRD) naar het voeren van een bodemprocedure tegen het Rijk, waar de gemeente Amsterdam en andere gemeenten aan meedoen. We trekken als NVRD en gemeenten hierin samen op, niet in de laatste plaats om de enorme kosten die door deze problematiek worden veroorzaakt te verhalen.

- Kringloopregeling

Zoals in de vorige Schonere stad brief aangekondigd, herzien we de huidige regeling waarbij kringlooporganisaties een inzamelvergoeding krijgen voor spullen en huisraad die zij inzamelen, repareren en verkopen of hoogwaardig laten verwerken als verkoop niet mogelijk is. Momenteel hebben we een overeenkomst met twee kringlooporganisaties, De Lokatie en Rataplan. Dit breiden we uit naar drie nieuwe overeenkomsten voor de duur van vier jaar met de optie om te verlengen. Alleen kringlopen die een sociale onderneming zijn, voldoen aan het Keurmerk Kringloop Nederland (of dat binnen jaar realiseren) en beschikken over inleverlocaties voor spullen in Amsterdam komen in aanmerking voor een van de drie nieuwe overeenkomsten. De drie overeenkomsten gunnen we via een aanbestedingsprocedure. Dit is nodig gezien de duur en de hoogte van de nieuwe overeenkomsten en de eisen die we stellen aan de organisatie. Met het voorbehoud voor sociale ondernemingen en het Keurmerk Kringloop Nederland handelen we in de geest van de motie uit 2015 die aan de basis van de regeling stond om dit soort type kringlopen in stand te houden en dragen we bij aan een meer circulaire stad en sociaal ondernemerschap. Het keurmerk van de branchevereniging betekent onder andere dat dit betrouwbare en financieel gezonde organisaties zijn.

De nieuwe regeling omvat een inzamelvergoeding voor spullen die Amsterdammers afdanken. Deze spullen verkopen de kringloopbedrijven voor een kleine prijs. Onverkoopbare spullen voeren kringlopen gesorteerd af voor hoogwaardige verwerking, onder andere naar een recyclepunt van de gemeente. De kringlooporganisaties betalen straks een gereduceerd tarief voor het gesorteerd afstorten op de recyclepunten ten opzichte van andere bedrijven. Dit geeft de beste garantie op een zo hoogwaardig mogelijke verwerking van deze spullen.

De nieuwe regeling wordt net zoals nu gedekt vanuit de afvalstoffenheffing en aangevuld met middelen vanuit agenda circulair. De aanbesteding is op 25 mei j.l. gepubliceerd.

- Scheiden van afval bij 'ankerinstituten'

In de commissie DC heeft de Partij voor de Dieren gevraagd naar het scheiden van afval van ankerinstituten. Ankerinstituten in de stad (scholen, universiteiten en ziekenhuizen) vallen onder bedrijfsafval. Hiervoor geldt dat als zij meer dan 9 zakken per week aan afval produceren (wat eigenlijk altijd het geval zal zijn), zij een contract moeten afsluiten om hun afval te laten inzamelen. Dit kan zowel via een commercieel contract (een zogenaamd bedrijfsafvalcontract) bij de gemeente als bij een andere commerciële aanbieder. Als gemeente hebben we geen invloed op het scheidingspercentage van andere commerciële afnemers, maar alleen ten aanzien van de manier van aanbieden. Instellingen kunnen zelf afspraken maken over het aanbieden van gescheiden afval. Wel zetten we doormiddel van lespakketten en zogenaamde e-waste races in op bewustwording over afvalscheiding bij scholen. Daarnaast bestaan er verschillende maatschappelijke initiatieven om goed om te gaan met afval van ziekenhuizen, zie bijvoorbeeld de Green Deal Duurzame Zorg.

Met deze brief beschouw ik de volgende moties en toezeggingen als afgedaan:

- Motie 267 - Containeradoptant (TA2023-000877)
- Motie 594 - Prullenbakadoptanten voor een schone en sociale stad (TA2023-001315)
- Motie 123.24 - Onderzoekmogelijke locaties voor extra statiegeldautomaten in overdekte gemeentelijke locaties (TA2024-000312)
- Toezegging - Aandacht besteden aan buurtgroepen en sociale basis (TA2023-001119)
- Toezegging - Bij de volgende voorjaarsnota middelen vrij te maken met betrekking tot het afvalfondsverpakkingen (TA2023-001214)
- Toezegging - Ondernemersverantwoordelijkheid bij zwerfafval (TA2023-001217)
- Toezegging - De inzet van ankerinstituten in relatie tot het scheiden van afval op scholen (TA2023-001286)
- Toezegging: Lachgascilinders die terecht komen in het afval (TA2023-001290)
- Toezegging: Tabel raadsinformatiebrief updaten (TA2024-000113)
- Motie 266: Amsterdam Super Snel Schoon (TA2023-000876)
- Toezegging: Met ondernemers bij de Pride kijken of er samengewerkt kan worden voor het plaatsen van tijdelijke statiegeld inleverpunten (TA2024-000358)

Onderwerp	Commissie DC of dagmail
Raadsinformatiebrief toekomst afvalinzameling 9 straatjes	September 2024
Presentatie adviezen burgerberaad	Q3 2024
Integrale aanpak van het zwerfafval en bijbehorend dekkingsvoorstel, inclusief Afvalpreventieplan	Q4 2024
Raadsbehandeling adviezen burgerberaad	Q4 2024
Vaststellen Nieuw Uitvoeringsprogramma Afval	Q1 2025

Met vriendelijke groet,

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

5.1, 2, e

Hester van Buren

Wethouder Afval en Reiniging

Bijlagen

1. 6 pijlers van de aanpak voor een schoon en afvalvrij Amsterdam
2. Evaluatie proef doneerrekenen
3. Initiatiefvoorstel 'zwerfafval: de vervuiler verantwoordelijk'